

לכאורה זוהי מחווה קטנה. אך למעשה זהו צעד אחד בתוכנית גדולה, שתשנה את פני שתי המלחמות במרחב

מאחורי הפסטיבל

מיכאל גורביצ'וב ועידת טאסקנט חדשה

במאורח (לועידת-שלום אינטימי-עיראקית בתיווך סובי) ועל אדמה סובייטית. הסיכסוך בין הורדו ופאקיסטאן חוסל ב-1966 על-ידי ועידת-שלום שכונסה בטאשקנט, בירת הרפובליקה הסובייטית האוטונומית. עכשיו זה יכול לקרות שוב — דבר שינחיל למוסקווה עוצמה ויזקקה במרחב כולו.

● פתיחה למישחק

הופעת המישלחת הסובייטית בישראל היא, אפוא, בעיטה קטנה של אחד מ-11 שחקני הנבחרת הסובייטית, הפרושה לכל אורכו ורחובו של המישחק. היוזמה היא כמעט כולה ברגליה. הכל מוביל להסדר אמריקאי-סובייטי כלשהו, שיהיה מדויק על קצה דבר. עיקרו: היתרון הסובייטי בסיכסוך איראן-עיראק יקונו ביתרון האמריקאי בסיכסוך ישראל-ערב. ועידת-שלום בין חסות סובייטית לסיכסוך א' תקונו בור עידת-שלום בסיכסוך ב', שבה יהיו האמריקאים הכוח הדומיננטי, אך הסובייטיים יקבלו בה חלק. לפני שלוש שנים אמר יאסר ער פאת למישלחת ישראלית: "האמריקאים לא יתנו לנו (לפלסטינים) כלום, הם לא יתנו כלום גם לחסיין. אם יתנו בכלל, יתנו לסובייטים, במסגרת הסיכסוך דר גלובלי".

הערבה נבואה זו עשויה לי התגשם. אם יתפתחו העניינים בדרך זו, המועים בין מוסקווה ושימקון פרס, ומסטיבל המישחק לחת הסובייטית בארץ, הם חלק מן הפתיחה למישחק.

שנועדה (מבחינה סובייטית) להחזיר אותה לזירה הישראלית-ערבית. בוועידה זו מתכוונת ברית-המועצות לכהן כיושבת-ראש משותפת עם ארצות-הברית, כמו בוועידת-ז'נבה של 1973. כי היעדר מדיניות אמריקאית, זוהי "ההצגה היחידה בעיר", וכל העולם הולך ומתלכד סביב רעיון זה, הנהגה (ב"גירסות שונות, כמוכון) מתמיכת ישראל ואש"ף, חסיין ואסד, מדינות-אירופה ומצריים. מחוסר-ברירה החלה גם ארצות-הברית להיגרר אחרי רעיון זה, ורק הליכוד בישראל מתנגד לו בתוקף.

● היא חותרת בהתמדה ל"חידוש היחסים עם ישראל, כדי לחסל את תוצאות השטות שלה מלפני 20 שנה. הדבר נעשה בהדרגה, כדי ששום שלב לא יקומם את העולם הערבי. אך כל הצדדים מבינים שהיעד הוא הקמת שגרירות סובייטית חדשה בתל-אביב.

● היא התערבה במרוץ כדי להחזיר את האיחוד באש"ף. אחרי שישראל וארצות-הברית הטילו חרם טוטאלי על יאסר ערפאת והניגתו, למרות שזו חתרה להסדר עם ישראל, החליטו ראשי אש"ף כי כראי להחזיר לאש"ף את הפלגים הקיצוניים, כדי לחזק את האירגון. פלגים אלה קשורים עם ברית-המועצות, וכחסות מוסקווה אכן קם האיחוד המחודש כמושב המועצה הלאומית הפלסטינית כאלג'יר. כיום יש למוסקווה, למעשה, כוחו על מעשי אש"ף, ובתמורה הכירו הפלגים הפרו-סובייטיים בהגתו העליונה של ערפאת.

● היא הפעילה לחץ על סוריה כדי שזו תסכים לכל המהלכים הסובייטיים, ובכללם החתירה לוועידה בינלאומית להשגת שלום עם ישראל, ואיחוד אש"ף בהגת ערפאת, אויבו של חאפז אל-אסד הסורי.

בעיקבות כל המהלכים האלה, שלא נתקלו בהתנגדות אמריקאית יעילה, שינתה מוסקווה באופן מכריע את מצבה בזירה הישראלית-ערבית.

מבלי להשקיע דבר ומבלי לסכן דבר, חזרה מוסקווה בדלת הראשית למרחב שממנו גוריי שיה. כוחה בזירה זו הוא עדיין קטן לעומת העוצמה האמריקאית — אך הוא הולך וגדל, והיוזמה בידיה. ואילו בזירה הסמוכה — האיראנית-עיראקית — כוחה גדול הרבה יותר. בין שתי הזירות יש קשר, הי ניכר באחרונה היטב.

● דגלים מסוכנים

המלחמה האיראנית-עיראקית זקוקה מוזיקה גם למוסקווה וגם לוושינגטון. אך רק מוסקווה יכולה לטפל בכך. שום מדינה אינה מאושרת כאשר שתי בעלות-ברית שלה לוחמות זו בזו. זהו מצבה של ברית-המועצות לגבי איראן ועיראק.

כל התפוצצות יכולה להזיק למוסקווה. אין היא מעוניינת בהתמוטטות עיראק, וגם לא בהתמוטטות איראן. כל משבר יכול להעמיד אותה במצב מכי, ואף מסוכן.

אחת התוצאות החמורות של הפיכסוך לגבי מוסקווה היא ביזדה של סוריה בעולם הערבי. רמסק היא בעלת-הברית הערבית היחידה של טהראן (מלבד מועמר קדאפי הבלתי-אחראי). מכיוון שכל העולם הערבי מאוחר סביב עיראק הערבית, נגד אירן הבלתי-ערבית, נפגעה מאוד יומרתה של סוריה להנהיג את העולם הערבי. לפני פרוץ הסיכסוך היתה מצריים (הפרואמריקאית) מבודדת בעולם הערבי ואילו סוריה (הפרו-סובייטית) היתה במרכז. עכשיו המצב הפוך: גייבנוב.

עם שני הצדדים (עיראק ואיראן כאחת). הנסיון האומלל של סגן-אלוף אר לייבר נורת' והבוטים שלו לחדש את היחסים עם איראן נועד לשנות מצב זה. הוא הסתיים בשערורייה, ולא היו לו תוצאות חיוביות. הנתק בין ארצות-הברית ואיראן דומה לנתק שבין ברית-המועצות וישראל. ככל שעולה חשיבותו של הסיכסוך האיראני-עיראקי, לעומת הסיכסוך הישראלי-ערבי, כן גובר היתרון הסובייטי.

ישראל, עם כל כוחה, אינה יכולה לעזור לאמריקאים בזירה האיראנית (למרות טיולו של עמירם ניר לטהראן). בשם ש"איראן אינה יכולה לעזור ל"סובייטים בזירה הישראלית.

ההצגה היחידה בעיר"מ אז עלויות גורבאצ'וב, יש ל"סובייטים יתרון נוסף. הנהגה טריה ממוסקווה, רבתי-יוזמה, התחילה לפתח

בה, אך רק האמריקאים יכולים לספק לכך הסדר-שלום".

שלב אחרי שלב גירש קיסנינג'ר את הסובייטים מכל עמדותיהם בעולם הערבי. הם סולקו ממצרים. לבסוף נותרו להם יחסים טובים רק עם סוריה ועם לוב.

בראשית שנות ה-70 התחילה ברית-המועצות גם ליצור יחסים עם אש"ף, שעזמו היו לה עד אז יחסים קרירים עד עוינים. אולם גם היחסים החדשים היו בעייתיים, בגלל העוינות ששררה (ועדיין שוררת) בין הנהגת פת"ח ובין סוריה.

כאשר הגיע מיכאיל גורבאצ'וב לזירה, היה מצבה של ברית-המועצות בזירה הישראלית-ערבית עגום.

● נורת' ניר ואיראן

לגמרי שונה היה מצבה של ברית-המועצות בזירת-הקרב השני של המרחב — סיכסוך עיראק-איראן. שם קרה לאמריקאים מה ש-

המישלחת הסובייטית בתל-אביב השבועי* צעד ראשון לשגרירות חדשה

מערבה פוליטית מחושבת ומתוכננת היטב, ולקדם אותה באופן שיטתי ונמרץ. שלב אחרי שלב. להנהגה האמריקאית הזקנה והעיופה, לעומת זאת, אין שום מדיניות, והיא נגררת ממשבר לממשבר. פרשת איראן-קונטרס היא הילכה עוד יותר בבוזר-הפעולה האמריקאית. וכך פועלת עתה המדיניות הסובייטית:

● היא מקדמת במרוץ את רעיון הוועידה הבינלאומית, ניקוליי בוציקוב וקונסטנטין גייבנוב.

קרה בזירת-הקרב הראשונה ל"סובייטים. נגרעה להם יד. בגלל הקשר ההדוק של האמריקאים עם המישטר המאוס של השאה, היתה המהפכה האיסלאמית של רוח אללה חומייני אנטי-אמריקאית. אומי גם, היא היתה גם אנטי-קומוניסטית בעצם מהותה, אך שינאתה לאמריקאים היתה גדולה משינאתה לסובייטים. פרשת בנייה-הערובה גרמה לניתוק היחסיים בין וושינגטון וטהראן.

כך נוצר במירוץ הפרסי מי צב הפוך מזה הקיים בחוף הים התיכון: בעוד שלאמריקאים שם יחסים רק עם צד אחד (עיראק), יש לסובייטים יחסים